

ROLF JACOBSENS VENNER

www.rolf-jacobsen.no

Høringsuttalelse til Hamar kommunes handlings- og økonomiplan 2025–28

Rolf Jacobsens Venner vil med dette kommentere kommunedirektørens forslag til handlings- og økonomiplan for 2025–28 (HØP), det gjelder saken Skappels gate 2 / Rolf Jacobsen-senter.

Venneforeningen har siden stiftelsen i 1997 vært en pådriver i arbeidet med å ta vare på Skappels gate 2, hvor lyrikeren Rolf Jacobsen bodde fra 1961 til han døde i 1994. Etter det arbeidet som har vært nedlagt det siste tiåret, og spesielt de siste to–tre årene etter at Anno museum innlemmet Rolf Jacobsen i sin forfattersatsing og også inngikk en avtale med Hamar kommune, forventet vi at kommunens HØP denne høsten skulle følge opp både dette arbeidet og tidligere politiske vedtak på en god måte. Kommunedirektørens tilråding i saken er lest med både skuffelse og undring. Vi ønsker derfor å minne om de politiske vedtakene som er gjort opp gjennom årene, og kommunens, venneforeningens og Anno museums arbeid som følge av vedtakene. Vi har også noen kommentarer til saksframstilling og kalkyle.

Historikk – 30 år med positive politiske vedtak

Det er i år 30 år siden Rolf Jacobsen døde og også 30 år siden Hamar kommune oppnevnte et utvalg som fikk i oppdrag å utrede muligheten for å etablere en minnesamling etter den verdenskjente poeten. I 1995 ble utvalgets innstilling behandlet i formannskapet der det ble vedtatt følgende: «Formannskapet slutter seg i prinsippet til konklusjonen i utredningen om etablering av Rolf Jacobsens minnesamling. Eiendommen Skappels gate 2 reserveres til en slik minnesamling, som på litt sikt kan bygges ut til et kultursenter i videre forstand slik utredningen antyder. Saken utredes nærmere.» (95/0141)

Kommunens kulturetat fikk i oppdrag å følge opp saken, og året etter vedtok formannskapet at det skulle etableres en minnesamling i Skappels gate 2 (96/0262). Samtidig ble det bevilget penger til oppussing og sikring av Jacobsens leilighet, og formannskapet henstilte til «Rolf Jacobsens Venneforening å se nærmere på mulighetene for å danne et eget samarbeidsforum med sikte på drift av minnesamlingen». Videre het det at formannskapet «vil vurdere et fast tilskudd til virksomheten når nærmere planer for driften foreligger».

Utviklingen i saken fram til 2013 er i hovedtrekk beskrevet i «Notat om Skappels gate 2 – forvaltningen av huset og et framtidig Rolf Jacobsen-senter», skrevet av venneforeningen på oppfordring av kommunen og sendt daværende kultursjef, datert 19.10.2013. Der vises det også til at fylkeskommunen over flere år (sist gang for 2005) bevilget midler til utvikling av «Rolf Jacobsens litterære senter». Etter 2013 har dette skjedd:

Rolf Jacobsens Venner
Skappels gate 2
2317 Hamar

post@rolf-jacobsen.no

org.nr. 993 318 019
bankkto.nr. 1800 15 43497

- **2013:** Kommunestyret bevilget kr 50 000 i budsjettet for 2014 med følgende føring: «Skappels gate 2, dikteren Rolf Jacobsens hjem på Hamar, er et viktig kulturminne. Kommunestyret ber om at det igangsettes en utredning om bygningsmessig status og ulike alternativer for å drifte bygningen på en måte som sikrer ivaretagelsen av denne delen av Hamars kulturarv.»
- **2014:** Kommunen oppnevnte ei prosjektgruppe med representanter fra høgskolen, fylkesbiblioteket, Anno Domkirkeodden, Rolf Jacobsens Venner og kommunen som i november leverte rapporten *Rolf Jacobsen-senteret i Skappels gate 2. Et skisseprosjekt* med anbefaling om å «arbeide videre med et forprosjekt med tanke på å etablere et Rolf Jacobsen-senter i Skappels gate 2 med utgangspunkt i at hele eiendommen tas i bruk til senteret». Skisseprosjektet ble ledet av Hanne Lillebo (13/5525).
- **2014:** Et enstemmig formannskap bevilget i desember kr 150 000 «til arbeid med et forprosjekt for etablering av Rolf Jacobsen-senter i Skappels gate 2» (228/14).
- **2015:** Etter søknad fra kommunen bevilget et enstemmig fylkesråd i Hedmark fylkeskommune i september kr 100 000 til det samme forprosjektet (15/3622).
- **2016:** Kommunen oppnevnte ei prosjektgruppe med representanter fra høgskolen, fylkesbiblioteket, Hamar bibliotek, Anno Domkirkeodden, Rolf Jacobsens Venner og kommunen som i juni leverte rapporten *Rolf Jacobsen-senteret i Skappels gate 2. Forprosjekt*. Forprosjektet ble ledet av Hanne Lillebo.
- **2016:** På bakgrunn av forprosjektrapporten og prosjektgruppas anbefaling vedtok et enstemmig formannskap følgende 29. juni: «Formannskapet mener det er viktig å realisere forslaget i den fremlagte utredningen om et Rolf Jacobsen-senter. Formannskapet ser også at kommunens økonomiske utfordringer gjør dette krevende. Første steg i realiseringen av et slikt senter er istandsetting av Rolf Jacobsens bolig. Det må skje på en måte som gjør det mulig å realisere senterinnholdet slik dette er foreløpig beskrevet i utredningen. Hamar formannskap mener at Hamar kommune til å begynne med skal avslutte leieforholdene med beboerne i Skappels gate 2. Leilighetene i Skappels gate 2 skal ikke lenger leies ut til privatpersoner. Dette er for å hensynta driften av et Rolf Jacobsen-senter. Formannskapet ber om at planleggingen av et driftskonsept videreføres. Formannskapet har som mål at det økonomiske grunnlaget for driften sikres innen 2019.» (236/16)
- **2016–2019:** Svært lite skjedde disse årene. Administrasjonen begrunnet dette med bl.a. usikkerhet knyttet til valg av jernbanetrasé.
- **2020:** En interpellasjon til kommunestyret i februar fikk saken på den politiske dagsordenen igjen (66/20). Det ble påpekt at formannskapets bestilling fra 2016 ikke var fulgt opp av administrasjonen.
- **2020:** I juni la administrasjonen fram en ny sak for politikerne med to forslag til videre framdrift vedr. Skappels gate 2, begge forslagene ble avvist av et enstemmig formannskap. I stedet ble vedtaket fra 2016 gjentatt med en presisering av hvem som skulle involveres i den videre prosessen: «Hamar kommune må ta initiativ til dialog med Innlandet fylkeskommune, Anno museum, Rolf Jacobsens Venner og andre aktuelle aktører.» Det økonomiske grunnlaget for driften skulle i henhold til vedtaket «sikres innen 2022». (165/20)
- **2020:** Da Hamar kommune mottok statlige midler til vedlikehold og rehabilitering, såkalte koronamidler, ble det vedtatt å bruke én million kroner til vedlikehold av Skappels gate 2 (195/20). Tilskuddet ble benyttet til å skifte vinduer i begge etasjer i bygningen.
- **2020–21:** Etter formannskapets vedtak tok Anno Domkirkeodden initiativ til å følge opp vedtaket sammen med kommunen, fylkeskommunen og venneforeningen. Ei arbeidsgruppe under ledelse av kommunen la fram et forslag om hvordan senteret kunne etableres og driftes av Anno museum.

- **2021:** Administrasjonen innstilte på at leilighetene i Skappels gate 2 fortsatt skulle brukes til boliger, men et enstemmig formannskap valgte i mai å følge opp vedtakene fra 2016 og 2020 og ønsket at senterplanene skulle realiseres (86/21).
- **2021:** Et enstemmig kommunestyre vedtok i juni følgende endringsforslag: «Hamar kommune bidrar til etableringen og driften av Rolf Jacobsen-senteret med økonomiske midler slik at alternativ 2 i kommunedirektørens saksframlegg kan realiseres. Hamar kommune forutsetter at fylkeskommunen bidrar økonomisk til etablering og drift i tråd med innarbeidet praksis i andre deler av fylket. Kommunens andel av finansieringen innarbeides i HØP for 2022–2026. Det nye senteret skal være klart i 2024 til markeringen av at det da er 30 år siden Rolf Jacobsens bortgang.» (70/21)
- **2021:** På bakgrunn av Annos forprosjektrapport *Forfattere i Hedmark. Fra Børli i sør til Bjørnson i nord. Formidling, forvaltning og muligheter for framtida* (2020) søkte Anno museum Innlandet fylkeskommune om tilskudd til det treårige pilotprosjektet *Forfattere i Hedmark*, med Rolf Jacobsen som én av tre «pilotforfattere». I desember bevilget fylkestinget støtte til prosjektet, totalt kr 3 180 000 fordelt på tre år (103/21). Annos mål er å etablere en varig organisering av arbeidet med forfatterarven i Hedmark med ressurser til fagstillinger og drift i alle de fire museumsregionene. For Hamar-regionens del vil dette si Rolf Jacobsen-senteret.
- **2022:** I april vedtok et enstemmig kommunestyre å bevilge «til sammen 7,9 mill. kroner til utvikling av Rolf Jacobsen-senter i Skappels gate 2. 0,9 mill. kr benyttes til drift av senteret. 7 mill. kr benyttes til å ferdigstille Skappels gate 2 innvendig og utvendig (hus og hage). [...] Hamar kommune tar initiativ overfor Innlandet fylkeskommune om å søke statlige midler til senteret» (48/22). Vedlagt saken var en kalkyle som viste et investeringsbehov på ca. 12 millioner inkl. mva., samt et notat fra Anno Domkirkeodden som beskrev Annos bidrag til et Rolf Jacobsen-senter.
- **2022:** Arbeidet med Jacobsen-piloten knyttet til Annos forfattersatsing startet i august. Utgangspunktet for arbeidet var kommunens forprosjektrapport fra 2016, kommunens påfølgende vedtak samt nytt vedtak i 2020 om dialog med Anno museum. Ifølge prosjektbeskrivelsen skal Jacobsen-piloten utvikle og utprøve alternativer for faglig innhold og driftsmodell for et Rolf Jacobsen-senter, og det skal samarbeides med venneforeningen og kommunen.
- **2022–24:** Venneforeningen har deltatt i ei brukergruppe sammen med Annos representant, kommuneansatte og arkitekter, og det er utarbeidet tegninger av Rolf Jacobsen-senteret. Kommunen har jobbet videre med prosjektering, Anno har jobbet videre med forfattersatsingen og Jacobsen-piloten. Etersom det ikke har skjedd noe i Skappels gate 2, har denne piloten fått en annen karakter enn først planlagt, men det er gjennomført delprosjekter som alle er relevante for et framtidig Rolf Jacobsen-senter. Annos forfattersatsing har ei styringsgruppe og ei bredt sammensatt referansegruppe. I referansegruppa er Rolf Jacobsen representert ved venneforeningens styreleder, Hamars biblioteksjef og en av Jacobsens sønner. Anno har løftet fram forfattersatsingen (inkl. Rolf Jacobsen-senteret) i museets årlige søknad til Kulturdepartementet, og vil også følge opp overfor Innlandet fylkeskommune.

Det har vært mange vedtak gjennom mange år og mye arbeid knyttet til Skappels gate 2 og ønsket om å etablere et Rolf Jacobsen-senter der, og oversikten ovenfor er langt fra fullstendig. Veien fram til i dag har mildt sagt vært lang og kronglete. Vi skriver 2024, men er fortsatt et godt stykke unna åpningen av et senter i Skappels gate 2, jf. kommunestyrets vedtak i 2021.

Kommentarer til saksframstilling og kalkyle

Vi hadde forventninger til HØP for 2025–28. Stor var derfor overraskelsen da vi så at saken presenteres som om det ikke foreligger tidligere vedtak om at Rolf Jacobsen-senteret skal realiseres. I tillegg legges det nok en gang fram som et alternativ at husets leiligheter kan «benyttes til boligformål eller annen kommersiell drift». Rolf Jacobsens leilighet nevnes, men det problematiseres ikke hvordan den historiske og kulturelle arven etter Jacobsen skal ivaretas dersom resten av huset brukes til boliger eller «annen kommersiell drift». Her viser vi til erfaringer venneforeningen har gjort seg gjennom en årrekke og som kommunen er godt kjent med. Politikerne har i tidligere vedtak sagt tydelig fra om at det ikke er ønskelig at det bor noen i Skappels gate 2 pga. risiko med hensyn til verneverdiene i huset, ikke minst Jacobsens leilighet.

Vi er svært skuffet over at kommunedirektøren signaliserer at han ikke vil følge opp de tidligere politiske vedtakene, enstemmige sådan. (Vi forstår at en ekstra lang prosjekteringstid i en periode med galopperende utgifter er en utfordring, men der står dette prosjektet på lik linje med alle andre investeringsprosjekter.)

Ifølge kommunedirektøren viser den nyeste kalkylen et investeringsbehov som «er nesten fire ganger mer enn tidligere anslag». Vi minner om at på det tidspunktet det ble vedtatt å bevilge 7 millioner kroner, viste kalkylen et investeringsbehov på nesten 12 millioner. Utgiftene har økt, men det er langt fra snakk om en firedobling.

Til kommunedirektørens forslag om at «Jacobsens forfatterskap kan ivaretas i det nye anlegget på Domkirkeodden», viser vi til skisseprosjektrapporten fra 2014 (s. 9). Prosjektgruppa den gang drøftet mulighetene for å forvalte og formidle forfatterskapet andre steder enn i Skappels gate 2, og konkluderte: «Et Rolf Jacobsen-senter i Skappels gate 2 vil gi senteret en merverdi det ikke er mulig å skape noe annet sted; forfatterskapet kan formidles i det miljøet der diktene ble til.» Denne konklusjonen har lagt føringer for det arbeidet og de vedtakene som har vært gjort de siste ti årene.

Selv om Anno nå søker om statlige og fylkeskommunale midler til forfattersatsingen, er det helt nødvendig at Hamar kommune også er i førersetet, slik det gjentatte ganger i denne prosessen har vært påpekt tidligere.

Vi har også noen kommentarer og spørsmål knyttet til kalkylen. Skappels gate 2 er en gammel bygning som gjennom mange år har skreket etter vedlikehold. Uansett hva bygningen skal brukes til, vil det medføre kostnader å sette den i stand. (Det gjelder også alternativet «boligformål eller annen kommersiell drift».) Kalkylen burde derfor ha skilt mellom utgifter som skyldes etterslep pga. manglende vedlikehold, og utgifter som kommer i tillegg for å gjøre de endringene som skal til for å etablere Rolf Jacobsen-senteret.

Av de 7 millionene som ble bevilget i 2022 «til utvikling av Rolf Jacobsen-senter i Skappels gate 2», antar vi at 2 millioner er gått med til prosjektering. I kalkylen er det tatt med «Strakstiltak 2024» som utgjør kr 3 750 000. Det gjenstår vel da kr 1 250 000 av de resterende 5 millionene fra 2022-vedtaket, eller er disse også brukt opp til prosjektering?

Posten «Rehabilitering av Skappels gate 2, 1. og 2. etg.» dreier seg om hele første etasje og den ene leiligheten i andre etasje, mens Jacobsens leilighet naturlig nok ikke er tatt med i regnestykket. Det virker urimelig at det brukes samme kvadratmeterpris for begge etasjene. Første etasje er den etasjen det må gjøres mest med for å få de publikumsarealene senteret trenger (utstillingsarealer, rom til skriveverksted/mindre arrangementer, resepsjon/museums-butikk, toaletter), mens det i leiligheten i andre etasje sannsynligvis ikke er nødvendig med større endringer for å tilpasse lokalene til de ønskede funksjonene.

Vi kjenner for øvrig til at Anno stiller spørsmål ved løfteplattformen som er prosjektert, ettersom den vil forringe bygningens verneverdi og også vil kunne få konsekvenser for Jacobsens leilighet som kulturminne. Ved å ta løfteplattformen ut av prosjektet kan man redusere utgiftene noe, i så fall må det søkes om dispensasjon. Vi ønsker at løfteplattformen kostnadsberegnes og synliggjøres i kalkylen.

Kanskje er det også mulig å redusere kostnadene knyttet til andre utgiftsposter.

Til slutt minner vi om den midlertidige avtalen som er inngått mellom Hamar kommune og Anno museum om eierskap, faglig ansvar og drift når det gjelder Skappels gate 2/Rolf Jacobsen-senteret. Vi i Rolf Jacobsens Venner synes det ville være synd om Hamar kommune lar muligheten gå fra seg til å utvikle et litteratsenter med utgangspunkt i Skappels gate 2 og Rolf Jacobsens hjem. Dette er en enestående mulighet til å ivareta arven etter en av våre største forfattere og formidle den til nye generasjoner. Barn og ungdom vil være ei viktig målgruppe for Rolf Jacobsen-senteret, bl.a. skal senterets aktiviteter inspirere unge til å lese og skrive. Selv om senteret primært vies Rolf Jacobsen, vil det også kunne formidle andre forfattere med tilknytning til Hamar-regionen. Aktuelle samarbeidspartnere vil være Høgskolen i Innlandet, Hamar bibliotek, fylkesbiblioteket med flere, og senteret vil inngå i det nasjonale nettverket for litteraturmuseer sammen med bl.a. Bjerkebæk og Aulestad.

Det handler også om å gi en bygning med stor kulturhistorisk og byhistorisk verdi et innhold og sørge for at bygningen blir godt tatt vare på for ettertiden og kan gjøres tilgjengelig for besøkende. Skappels gate 2 ble oppført i 1849 og feirer i likhet med Hamar 175-årsjubileum i år. Et positivt utfall av denne saken vil være en flott bursdagspresang til både huset og byen.

Vi ber om at saken fremmes med positiv innstilling og med nødvendig finansiering. Vi forutsetter at venneforeningens høringsuttalelse legges ved saken ved videre behandling.

Rolf Jacobsens Venner
v/ styreleder Eva Arnseth